

МРЕЖНОЦЕНТРИЧНО РАТОВАЊЕ
У ИРАКУ 2003. ГОДИНЕ
– ИСКУСТВА И ПОУКЕ*

Џејмс Хаукрофт, пуковник

Транскрипт предавања које је 21. децембра 2005, одржао гостујући професор пуковник Џејмс Хаукрофт (официр Маринског корпуса САД и учесник операције „Слобода за Ирачане“, војног похода изведеног 2003. године, у којој је био задужен за руковођење обавештајно-извиђачким пословима у Првој дивизији Маринског корпуса) у Школи националне одбране, у Београду.

Током борби у Ираку 2003, први пут су опсежно примењени елементи мрежноцентричног ратовања. Информациона технологија и нови начин размишљања учинили су да бројно инфериорна, али модерно конципирана војска, као нападач, на бојном пољу убедљиво порази бројно надмоћнију, али традиционално конципирану војску.

Кључне речи: *мрежноцентрично ратовање, информациона технологија, САД, Ирак.*

Најпре, неколико информација о Маринском корпусу Сједињених Америчких Држава. Ми маринци верујемо да смо јединствена организација у војсци САД. У вези с тим, имамо концепт који смо назвали Поморска ваздушно-копнена оперативна сила (*Marine Air-Ground Task Force*). То значи да, као маринци, наше пешадијске јединице никада се не боре саме. Имамо концепт по којем се наше копнене снаге, авијација и снаге логистике увек боре заједно. Ми смо једна врста комбинације свих постојећих борбених елемената Војске САД у оквиру Маринског корпуса. Сваки официр Маринског корпуса, без обзира на то да ли је официр пешадије, артиљерије, пилот или правник – као поручник пролази исту врсту обуке. Најпре, осам месеци учимо да будемо официри пешадије, а затим, обучавамо се даље

* Транскрипт предавања сачинио и са енглеског језика превео потпуковник Милан Тепшић.

за одређену специјалност – за официра артиљерије, тенкисту или официра логистике. Верујемо, неко ко не разуме потребе обичног војника или командира вода не може да буде ни добар официр за подршку у Маринском корпусу. Рекао бих да је, међу свим видовима Војске САД, Марински корпус вероватно најмање технолошки оријентисан. Срећни смо када можемо да употребимо технологију која нам је доступна, али верујемо да је човек најважније оружје које можемо имати у свом арсеналу. Верујемо у то да је старешински кадар у основним јединицама кључ успеха у некој борби и у рату. Веома високо ценимо иницијативу и агресивност наших млађих старешина, било да су војници, каплари и наредници или поручници и капетани, Из искуства сматрам – то су људи који добијају ратове! То нису пуковници, генерали... – то су наредници и поручници, који правовремено доносе исправне одлуке и добијају битке – добијају ратове.

Три различита рата:

- високотехнолошки конвенционални рат,
- безбедност и стабилизација и
- противпобуњенички рат.

У Ираку сам био два пута – 2003. и 2004. године. Службовао сам као официр задужен за обавештајно-извиђачке послове у дивизији Маринског корпуса која се тамо борила. Према мом поимању ствари, учествовао сам у три различита рата у Ираку.

У јануару 2003, моја дивизија је пребачена из Калифорније у Кувајт. Нешто опреме смо добили са бродова који су већ били позиционирани у Индијском океану, те су допливали до Кувајта и ми смо је истоварили. Нешто опреме је пристигло авионима из Калифорније, а нешто смо утоварили на бродове у Калифорнији и затим преузели са осталом опремом у Кувајту. Спојили смо људе и опрему, отишли у пустињу где није било логора нити базе. Живели смо у пустињи и обављали завршне припреме за рат.

Марта 2003, моја дивизија је напала Ирак преко границе Кувајта, на северу, петсто километара од Багдада. То је велика удаљеност од мора за једног маринца! Моја дивизија је била једна од две америчке дивизије које су напале Ирак из Кувајта – моја је била Прва дивизија Маринског корпуса, а друга је била Трећа пешадијска дивизија КоВ САД. Пошто смо заузели источни део Багдада, града са пет милиона становника, послали смо неколико батаљона на север да заузму Тикрит, родно место Садама Хусеина. То је било још 200 километара северно од Багдада. Када је моја дивизија извршила свој задатак, били смо 700 километара удаљени од Персијског залива. Ближе нам је било Средоземно море, него Персијски залив! Пошто смо заузели Тикрит и Багдад, предали смо те градове, та места, јединицама

КоВ САД и кренули на југ. Задатак нам је био реализација операције за стварање безбедности и стабилности у јужном делу Ирака – то је шиитски део Ирака. Ту сам био све до септембра 2003, кад смо надлежност за то подручје предали коалиционој дивизији коју су предводили Пољаци. У тој коалицији биле су заступљене још 23 нације, укључујући Украјинце, Шпанце, Румуне, Бугаре, Хондурашане, Гватемалце, људе из Ел Салвадора, са острва Фиџи... То је био читав низ земаља. Верујте ми, био сам веома срећан што их видим, јер је то значило да сам свој део посла одрадио и да идем кући! У Калифорнију сам се вратио септембра 2003, а затим сам поново дошао у Ирак да водим „мој трећи рат“ – противпобуњенички рат. Тада су у Ираку ствари биле другачије. О томе ћу да говорим касније. Моја дивизија се сада налазила у западном Ираку, у сунитском делу, и била је размештена у Фалуџи и Рамади. Патролирали смо дуж граница са Сиријом и Јорданом. То је био класични противпобуњенички рат. Ту сам био од фебруара до августа 2004, када сам отишао у Европски центар за студије безбедности Џорџ Маршал, у Гармишпартенкирхен, у Немачкој.

Током периода који сам провео у Ираку, учествовао сам у *три различита рата*. Мрежноцентрично ратовање, о коме ћу говорити, било је веома корисно у једном од тих ратова, у другом је било донекле корисно, а у трећем, мислим, није било од велике користи.

Конвенционални високотехнолошки рат:

- бројно инфериорни, а победили – одлучујуће;
- добра обавештајна подршка координисана са прецизним и одговарајућим наоружањем;
- одређивање тежишта и напад на њега;
- усредсређеност на вољу за борбом и повезаност.

Конвенционални високотехнолошки рат (први који сам споменуо), водили смо у бици за Багдад и прешли смо 500 километара. Моја дивизија се борила против елемената из осам ирачких дивизија, укључујући и три дивизије Републиканске гарде. Они су били бројно надмоћнији, али на крају смо победили. За нас је то био маневарски рат, а не рат ради уништења противника. Нисмо покушавали да одржимо паритет – тенк за тенк. Настојали смо да употребимо нашу супериорност у информацијама, у способности да видимо бојиште и да се брзо крећемо, односно изводимо брз маневар.

Имали смо обавештајну опрему са веома dobrим могућностима. Наша обавештајна опрема је била оптимизирана за борбу против јединица са којима смо се борили. Обавештајна опрема коју смо користили развијана је за борбу против совјетске војске, а ирачка Републиканска гарда је, у основи, имала такву структуру – много тенкова, тешке, статичне артиљерије – ствари које је релативно лако видети на бојишту. Ако смо могли да их видимо онда

смо, захваљујући прецизној муницији коју смо имали, могли и да их гађамо бомбама са врло високим степеном прецизности. Ако смо могли да их видимо, могли смо брзо да их уништавамо, што смо и чинили и што нам је, у основи, пружало могућност да ударимо у само тежиште.

Одредили смо стратешко тежиште – то је био Садам Хусеин у Багдаду. Значи, тежиште нису биле 51. механизована дивизија нити Оклопна дивизија Републиканске гарде „Ал Нида“ – то је био Садам Хусеин. Морали смо брзо да стигнемо до Багдада – до Садама, да га извучемо напоље, уништитемо и да му неутралишемо способност да утиче на бојиште. Уместо да уништавамо јединице на нашем путу ка Багдаду – да уништавамо сваки тенк, сваки комад артиљерије, наша мисија, односно *наш задатак био је да уништитемо њихову вољу да се боре, њихову повезаност, њихову способност да се боре као организоване јединице.*

Брзина као оружје:

- упад у противников процес одлучивања;
- покривање крила ватреном подршком;
- без „конвенционалне“ позадине;
- „заобилажење“ градова – средиште пажње је на тежишту и
- избегавање ратних заробљеника.

Како смо то радили? Користили смо брзину. Шта подразумевам под тим? У основи, ни у једном тренутку нисмо дозволили противнику да помисли да разуме ситуацију. Он ни у једном тренутку није могао да сакупи информације о томе шта ми радимо, да их проследи до своје команде и да његове старешине осмисле шта треба да ураде, да проследе наређење на траг у јединицу и, потом, дејствују против нас. Кад би се они тек припремали за дејство, ми бисмо их већ претекли – већ бисмо ми њих напали. Могли смо да упијамо сазнања и изводимо дејства брже од њих. Након извесног времена схватили су да, ма шта да ураде, немају шансу за успех. Тако су, у суштини, одустали. Ирачке јединице су се истопиле!

Имали смо две дивизије док смо напредовали према Багдаду – једну маринску и једну дивизију КоВ САД. Нисмо могли да дозволимо конвенционално кретање војске, са активним боковима. Ако, уместо да посматрате бојиште, погледате на снаге које су се као у некој врсти таласа кретале напред, видели бисте да је изгледало као да то напредују мали млазеви силе. Оне нису морале физички да буду повезане међу собом. Повезивало их је дејство ватрене подршке. Шта мислим под тим? Док смо напредовали према Багдаду, с бока су ми се налазиле ирачке оклопне дивизије, удаљене око 50 километара. Заобишли смо их. Користили смо нашу авијацију и маринску борбену подршку да дејству-

је по њима. Да су одлучили да крену ка нама, верујем да би „моја“ авијација изашла на крај с тим проблемом. Средиште моје пажње био је Багдад, који се налазио испред нас, а не јединице бочно од мене. Моја борбена подршка морала је да се побрине за то, а не „моја“ пешадија. Дакле, није било конвенционалне позадине. Брзина је била важна! Нисмо имали времена да се заустављамо и успостављамо конвенционално позадинско снабдевање и покушамо да освојимо сваки град који нам се нашао на путу. Да смо то радили истрошили бисмо снаге и не бисмо је имали довољно за Багдад.

Заобилазили смо градове. Сваки пут кад смо морали да уђемо у неко место или град, имали смо проблема. То нас је успоравало. Наш главни правац наступања према Багдаду, заобилазио је градове – био је аутопут који су Ирачани правили од Багдада до Басре. Тај аутопут је још увек био у изградњи. На многим местима била је урађена само земљана основа за пут, али за нас је то био савршени правац наступања, јер је омогућавао да се заобиђу урбана подручја. У почетку, послужило је својој сврси када је у питању напад на Багдад, али касније нам се то осветило. Уколико нисмо морали, нисмо узимали ратне заробљенике. Шта мислим под тим? Нисмо се заустављали да хватамо ирачке дезертере који су бежали из својих јединица. Док сам се кретао на север ка Багдаду, прошао сам поред више хиљада ирачких младића, од 20 до 25 година, без оружја који су ишли кући. И пуштали смо их да оду. Зашто? Зато што, када постану ратни заробљеници, ми постајемо одговорни за њих, за њихову здравствену негу, сигурност, исхрану, и, опет, ако вам је брзина мерило, ако покушавате да стигнете у Багдад што је брже могуће, не желите да на њих трошите своју борбену снагу. Дакле, нисмо узимали заробљенике, сем у случају ако је неко активно учествовао у борби против нас. То ће нам се касније осветити.

Брзина као оружје:

- децентрализоване/дистрибуиране операције;
- мисијски тип наређења – замисао команданта;
- ојачати потчињене команданте:
 - правом да одлучују;
 - правилом ангажовања;
 - ресурсима за обављање мисије и
 - визуализацијом бојишта.

Технологија даје способност – она захтева људе са одговарајућом обуком и умним способностима за максимизацију технолошких могућности.

Али, прави кључ за употребу брзине као оружја, јесте децентрализација или, како ми то у Маринском корпусу зовемо, операције са дистрибуцијом. Како то радимо? Како да се децентрализујете? Један од начина за то јесте у

типу наређења које командант даје својим потчињенима. У Маринском корпусу користимо – мисијски тип наређења. Шта то значи? У суштини, то значи да командант каже свом потчињеном шта жели да буде урађено, а не како да то уради, односно где желим да ваша бригада буде у одређено време. Нећу вам рећи којим путевима да идете, нећу вам рећи како да организујете ваше снаге. Рећи ћу вам који резултат желим. Ви смислите како то да изведете. Ви, као старешина, као мој подређени, имате флексибилност и иницијативу да наредите, одлучите. Верујем да човек који је на бојишту – командант батаљона, командир чете, боље познаје ситуацију и боље разуме шта треба да се уради, него неко ко седи у штабу који је удаљен десет или петнаест километара. То је наша филозофија. Препустите њему да донесе одлуку! Дајте му алат који му је потребан да уради то што треба да уради. Дајте му овлашћења, објасните му која су правила његовог ангажовања, у суштини, које су границе до којих му је допуштено да иде. Дајте му алат који му је потребан да изврши мисију коју сте му поверили; и оспособите га да комуницира, да види бојиште. Како се битка развија, ствари се мењају. Тај локални командант мора да има прилику, мора да уграби прилику кад му се укаже и да је искористи. При томе, не мора да иде до радио-уређаја, телефона или рачунара да контактира штаб и пита шта треба да уради. Ако зна која је замисао његовог команданта, онда зна и шта треба да уради. Препустите њему да осмисли како да искористи прилике које се укажу током битке.

Заједничка оперативна слика и свест о ситуацији

Трагач плавих снага:

- стално убацавање података о позицији јединице у заједнички систем;
- видљивост за ниже, више и суседне;
- 'информације о статусу' попуне унете ручно;
- монтирано на возилу – ради у покрету;
- могућност слања текстуалних порука и
- јединице логистике!

Имали смо неколико алата који су нам помагали да визуелизујемо бојиште. Објаснићу неке од њих. То су били нови алати. Моја јединица их није имала пре него што смо дошли у Ирак.

Прво, желим да говорим о алату који се зове *трагач плавих снага*. Када говоримо о пријатељским јединицама у Америци, говоримо о плавим снагама. Лоши момци су црвене снаге. Трагач плавих снага, то је у основи начин претраге, осматрања на монитору, где се на бојишту налазе пријатељске јединице. То је, у основи, рачунар који има *GPS*,¹ који можете да поставите у

¹ (GPS – *Global Positioning System*) – Систем за глобално позиционирање.

возило. Тај рачунар са *GPS* нам је слао сигнале које смо убацивали у мрежу, па на монитор рачунара. За сваки батаљон смо имали један такав трагач. То није био наш систем. Позајмили смо га од КоВ САД. Ми смо имали сличан систем, али није био довољно добар. Дакле, за нас је то био сасвим нови систем. У ходу смо научили како да га користимо. Каква је предност? Са тим рачунарским системом, трагачем плавих снага у штабу, могли сте као на длану да видите сваки батаљон из састава моје дивизије. Помоћу *GPS* могло је да се види не само то где су били пре сат времена или пре шест сати, већ где се тренутно налазе, односно не где командант мисли да се налазе, већ стварно где се налазе.

Постоје три ствари које на бојишту треба да знате да бисте били успешни – треба да знате где сте (а то је каткад тешко знати), где су вам пријатељи и шта раде. И, наравно, где вам је противник и шта он ради. Трагач плавих снага је ту да дâ одговоре на ова питања – где се ја налазим и шта раде моји пријатељи. То је функционисало у покрету. Није било потребе да се заустављате и постављате антену, како би послали извештај о позицији вашег батаљона или о томе шта радите. Командант је могао да седи и да види све своје батаљоне, где су и шта раде. Не само он, већ су и сви команданти батаљона видели шта њихови сарадници раде. Сви су знали командантову замисао. Сада су могли да виде како је сви остали спроводе. Колико су били успешни? Нисте морали да користите линију командовања и шаљете то питање потчињеним командантима и чекате њихов одговор у виду извештаја. Могли сте сами да дате одговор на то питање посматрајући ситуацију на екрану. Проблем који смо имали био је следећи – ако имате само један трагач у батаљону, где да га поставите? Да ли да буде код команданта батаљона? Да ли код батаљонског официра за везу и комуникације? Да ли да га поставите код батаљонског официра за логистику који је обично био у штабу батаљона? Понекад, то није свеједно – и треба то да знате.

У том систему трагача могли сте информацију да унесете и ручно. На пример, могли сте да му убаците ваше стање снабдевености или бројно стање људства. Ако сте били у штабу и гледали у екран рачунара, кликнули бисте на неку одређену икону и добили бисте идентификацију те иконе и информацију да ли су им, на пример, ниске залихе воде; да ли им је потребно гориво. То је било веома моћно средство за преношење информација на бојишту. На пример, ако сам официр логистике, не морам да чекам да ми тај батаљон или та бригада тражи гориво или муницију. Могу да погледам у екран и да видим у каквом је статусу количина њиховог горива, а да, уопште, не разговарам са њима. Могу да предвидим њихове потребе унапред и да буду снабдевени са залихама које су им неопходне да би обавили свој задатак. Открили смо да то функционише као нека врста мобилног телефона – преко тог система могли сте да шаљете текстуалне поруке, кратке, од једне или две реченице, али предност је опет била у томе што се то чини у покрету. За пешадинца

је увек било фрустрирајуће то што је, да би остварио добру комуникацију на великим раздаљинама, обично морао да се зауставља и поставља антену. Овим системом то нисте морали. Брзина!

Мрежа

Електронска пошта са прилозима;

Веб странице јединице:

- борбени, обавештајни или логистички извештаји;
- графкони;
- електронски оперативни дневник;

Приступ информацијама; преузимање информација;

Причаонице:

- комуникација у реалном времену са бројним учесницима;
- контрола приступа и овлашћење?
- тачност пренете информације?

Такође, имали смо и нешто што смо звали *SIPR* мрежа.² У основи, то је била поверљива верзија Интернет мреже у оквиру наше јединице. Можете добити јако много додатних информација на таквој интерној мрежи. Можете добити читаву гомилу информација поред оних са наше мреже, баш као што многе организације имају насловне странице на Интернету (*home page*) на које стављају информације којима други људи могу приступити и преузети их. Исту ствар смо могли да урадимо на нашој поверљивој мрежи. Зашто је то било важно? У чему је ствар? Ако моја јединица има насловну страницу, када пошаљем обавештајни извештај ја га, у ствари, поставим на ту Интернет страницу, тако да свако ко може да приступи мојој насловној страници – остале јединице и сви корисници те мреже, могу да виде каква је моја процена противника са којим сам суочен. На ту страницу могу да се поставе оперативна наређења, извештаји логистике... Уместо да узмем радио-уређај или пољски телефон и разговарам са штабом или подређенима и објашњавам им ситуацију, могу да пошаљем извештај – они могу да га преузму и прочитају. Тада, ако има питања, ако има нејасних ствари, можемо да разговарамо лицем у лице или путем радио везе. Много информација можете да пренесете на тај начин, посебно графикона, планова ватреног дејства, границе одговорности јединице и ситуацију код противника. Све што нормално треба да забележите на мапу или на парче филма или пластике, коју сте раније давали куриру (а он, затим, морао да седне у камион, на мотор, или у хеликоптер), да је

² (SIPRNet – Secret Internet Protocol Router Network) – Мрежа тајног интернет протокол рутера.

однесе другим људима – све то сада можете да ставите на своју насловну страницу и да то буде доступно свима који су заинтересовани за неколико минута након што сте послали. Тако да нема кашњења.

У сваком штабу у којем сам био водио се оперативни дневник. Увек постоји неки чиновник који ту седи са листом папира и оловком и записује шта се дешава и прави неку врсту историјата битке, борбе, рата, тако да, касније, можете да се осврнете и сагледате зашто сте то урадили и шта се дешава. Проблем је што, ако нисте у штабу, баш у тој згради, шатору, или возилу – немате приступ оперативном дневнику. Преко те мреже сте то могли. Оперативни дневник смо водили електронски, тако да ако сам желео да сазнам шта се дешава са неком другом јединицом, могао сам да погледам оперативни дневник уз помоћ мреже. Могао сам да приступим њиховом оперативном дневнику и сазнам шта се дешава у њиховом штабу, које информације долазе у њихов штаб и шта он ради. И опет (не досађујући им, не телефонирајући, не контактирајући начелника штаба или команданта, не гњавећи их и не ометајући их у послу), могао сам да видим шта се дешава у подређеним јединицама, у надређеној јединици. То вам даје могућност да допрете до других јединица и преузмете информације од њих. Ово не важи само за тактичке јединице. У Америци, то сада користе и агенције за подршку. Ево један класичан пример како то радимо. У Вашингтону, постоји организација која, у суштини, анализира и доставља сателитске фотографије противничких војних јединица. Они имају поверљиву веб страницу. Разговарао сам с њима и рекао им: „Када пређем ирачку границу, моја пажња биће усредсређена на прву јединицу с којом ћемо се борити, а то је 51. механизована дивизија“. Она је била размештена на нафтним пољима Бургана, северно од границе. Рекао сам: „Нападамо двадесетог, желим да сваки дан фотографишете ту дивизију“, и они су то радили. Како сам добијао те фотографије и информације? Они су их стављали на своју веб страницу. Током мог учешћа у Пустинској олуји 1991. године, фотографије сам добијао тако што ме је увек неко пратио и ручивао ми фотографије. Оне су, обично, биле старе од једног дана до седам дана. Сада могу да одем до рачунара, отворим веб страницу те организације у Вашингтону и погледам фотографије 51. механизоване дивизије, снимљене пре једног сата. Када је (једна од мојих бригада), Седма бригада прелазила границу, они су користили ту веб страницу, могли су истовремено да виде где се налази свака јединица величине вода и чете из те механизоване дивизије, и када ће ући у борбени додир са њима – не где су биле прошле недеље, пре два дана, или пре два сата. То је моћ коју вам пружа способност коришћења рачунара и мреже.

Такође, користили смо и причаонице (chat rooms), можда их ви не користите, али ваша деца то раде на Интернету. Ми смо имали исту врсту ствари. Од какве нам је то било користи? Имао сам само један сквадрон беспилотних летилица за подршку моје дивизије – морао сам да одлучим којој

бригади да доделим на употребу беспилотну летилицу која покрива одређено подручје. Расподелу сам вршио на основу тога која ми је бригада била важнија у датом тренутку. Када та летилица узлети, човек који је седео у штабу сквадрона и примао од ње слику преко телевизијског екрана могао је путем причаонице да разговара са командантом или обавештајним официром бригаде коју подржава. Док је гледао у екран и видео шта се заиста у том тренутку дешава, укуцавао је то што види: „ ...ок, сад је на раскрсници, сада је изнад села... не, нема тенкова у селу, само напред... ок, ту је гај урминих палми... да, у гају се налази артиљеријска батерија...“, све то у реалном времену! Захваљујући причаоници сви у мојој дивизији могли су то да виде, тј. да прочитају то што беспилотна летилица „види“. Уместо да само једна особа има корист од те информације, сви су могли да је имају. Било је и неких проблема са причаоницама. Понекад је у њима било превише људи. Шта мислим под тим? Једна ствар је бити у причаоници и пратити је, као када сте у радио-мрежи и слушате путем укљученог радио-уређаја шта се прича. Друга ствар је ако почнете да причате и ако сви у тој причаоници почну да причају, то је обично преоптерети и она се искључи. Неко мора да контролише ствар – потребан вам је координатор. Ми смо одлучивали ко треба да говори, коме је дозвољено да говори, а ко само гледа информације. Такође, понекад је било ствари изречених у тој причаоници које нису биле баш сасвим тачне, али пошто су их људи видели на рачунару, подразумевало се да су истините и прецизне. Изгледа, када се речи испишу на екрану, људи мисле да су оне тачне и прецизне. А то није увек тако.

Управљање информацијама

Координација опсега и фреквенције;

Системска компатибилност;

Преоптерећење информацијама:

– физички систем;

– функционисање људства и

– индивидуална способност.

Имали смо и неких проблема. Говорио сам о томе како су пронађени креативни начини да се информација пронесе и то је, свакако, представљало напредак у односу на оно о чему сам пре десет година размишљао. Али, било је и одређених проблема. Баш као кад идете на Интернет, па имате неки проток који одређује колико брзо можете да пренесите податке у ваш рачунар. Ми смо имали исти проблем. Ако неке пошаљете одређени графикон, слику, то може да успори рад због малог протока који он има, тако да не може да прима друге ствари, нити да прекине пренос података који је у току. Имали смо тамо све те рачунарске системе, али – како ће се они уклопити када их увежете? Исто је као и с вашим рачунаром. Понекад имате потешкоће да радите на

апликацијама које нису Мајкрософтове, које не функционишу баш најбоље под Виндоузом или Офисом. Иста ствар. Ми смо имали систем, КоВ је имао свој систем, Британци су имали свој, ваздухопловство САД је имало другачији систем него КоВ САД – различити систем од нашег. Ко је све то увезивао?

Имали смо озбиљну муку да спознамо како то функционише – а онда се суочимо са проблемом преоптерећења информацијама! Шта мислим под тим? Понекад информације разбију систем. Као што сам рекао, постоји проток, који ми зовемо „цеви“, кроз које се крећу информације. Сваки дан смо имали видео-телеконференције, мој командант са својим подређенима. У ствари, када смо те видео-конференције правили преко тог рачунарског система, оне су користиле целокупни расположиви проток тог система. У суштини, требало је да искључите систем како бисте одржали видео-телеконференцију. Такође смо открили да је, због таквог изобиља информација, било толико информација којима је командант могао да приступи и да их преузме, да је и он понекад био претрпан. Било је превише информација! Људи на бојишту су уморни, обично се налазе на местима где је вруће, прљаво или хладно... мокро. Примање свих тих информација само је још додатно увећавало стрес којем је локални командант био изложен.

Управљање информацијама

Информације „од себе“ – „ка себи“;

Потрага за савршеној свести о ситуацији;

Искушење вишег штаба да управља микронивоом;

Говорио сам о тој способности да се допре до информација на мрежи и да се оне преузму. То је било нешто ново. Раније је подређени зависио од вишег штаба, који му је достављао информације. Као дивизијском официру за обавештајну и извиђачку делатност мој посао је био да дотурим информацију бригадама и батаљонима и да од њих добијем повратну информацију. Међутим, сада су те бригаде имале способност да допру до мене и саме преузму све што им треба. Да ли ја и даље треба да дотурам информацију њима, и, у ствари, радим дупли посао? Да ли треба да рачунам да ће он приступити информацијама које су му потребне, и преузети их, или ја треба да му дотурим информације за које мислим да су му потребне? Команданти су понекад веровали да ће, због система који смо имали, моћи да имају савршено познавање свега што се дешава. То је било погрешно! Нажалост, команданти су понекад сматрали да није довољно имати 80% информација, него да би требало да сачекају да им стигне и последњи бајт информација да би ступили у акцију.

Уочио сам да је нарочито опасно кад се виши штабови уплићу у руковођење на нижим нивоима. Због своје способности да виде бојиште, виши штабови су се много пута, уместо да препусте својим подређенима да ратују, да бију битку, уплitalи у одлуке које, искрено речено, нису биле у њиховој надлежности, него

у надлежности њихових потчињених. Будући да сте и ви били трупни команданти, сигуран сам да сте сви били у ситуацији да се виши штаб меша у ваш посао. Сваки командант дивизије сећа се времена када је био командант батаљона и жели да поново доживи те дане, мисли да боље зна шта треба да се уради, од локалног команданта. То је веома опасно. Успех овог система, или начина на који је моја дивизија водила тај рат, састојао се у томе да командиру буде препуштено да одлучује, док виши штаб стоји у позадини и снабдева га ресурсима који су му потребни, али рачуна на њега, да ће доносити исправне одлуке. На пример, имао сам беспилотну летилицу која је радила за моје потребе. Неколико дана уочи преласка границе и напада осматрали смо 51. механизовану дивизију која је била размештена на нафтном пољу, северно од границе. Били смо веома забринути да ли ће Садам Хусеин уништити нафтна поља – да ли ће запалити ватру и дићи их у ваздух, као што је то учинио у Кувајту 1991. године. Занимало нас је да ли су нафтна поља била припремљена за уништење. Постоји ли план да се она запале? Моја беспилотна летилица је летела изнад нафтних поља, скоро непрестано, трагајући за таквом врстом активности. Захваљујући причаоницама и могућности да на моју веб страницу поставим снимке које је беспилотна летилица направила и сви остали на бојишту могли су да виде то што је та беспилотна летилица видела. Поред мог штаба то су видели сви штабови, укључујући и врховног команданта копнених снага, два нивоа изнад мене, у позадини, у јужном Кувајту. Када се вади нафта, на нафтним пољима се издваја природни гас. Тај гас, обично, сагори, тако да се, често, на пољу стално може да појави неки пламен. Виђао сам га свакодневно преко своје беспилотне летилице и нисам видео у томе ништа посебно. Знао сам на којим нафтним пољима, из којих бушотина, избија пламен; знао сам шта је уобичајена појава. Десило се да је мој претпостављени штаб гледао фотографије које је летилица слала и спазили су ватру у нафтним пољима. Шта су помислили? „О, боже, запалио је нафтна поља! Морам одмах да нападнемо!“ Дакле, мислио је да зна шта се дешава. Мешао се у мој посао, тамо где сам ја имао бољи преглед оног што се дешава. То је савршени пример мешања у нижи ниво руковођења. Због онога што су видели, хтели су да убрзају напад на Ирак. Ми смо морали да одемо до штаба, да им кажемо: „Не, не, не, то је нормално дешавање. Не разумете ситуацију“. Дакле, мешање вишег штаба у нижи ниво руковођења је веома опасно.

Магла и трење остају

Непријатељ размишља

– ‘правило непосредног додира’ – планови су само полазна тачка.

Клима и време

Осетљива електроника

Дигитална расподела – унутар војске/земаље/коалиције

Људи су укључени

– Човек је најважнији систем на бојишту, али је и најосетљивији – физички и ментално.

Тај систем, то мрежноцентрично ратовање, било је корисно кад је требало, али има и пуно „магле и трења“, како ми то данас на бојишту зовемо. На пример, имате непријатеља који размишља. Можете имати одличан план, али то је само почетак. Он ће ступити у акцију. Морате бити спремни да одговорите брже, него што би он то учинио, јер он размишља и реагује. Клима и време у јужном Ираку веома су неповољни – велике су врућине, веома је ветровито и прашњаво. То нису добри услови за електронику. Постоји концепт дигиталне расподеле. Тај систем о којем сам говорио радио је веома добро на нивоу дивизије и на вишим нивоима. На нивоу бригаде радио је солидно, али не и на нивоу батаљона и нижим нивоима. Моји маринци су се борили, као што то већ дуго чине и многи други људи користећи сопствене извиђачке елементе, у сукобу са непријатељем и током самог развоја борбе. Сматрам да је то добар систем, али тек за дивизију и више нивое, донекле за ниво бригаде и не баш толико за батаљон. Када сте данима у борбеним дејствима, а недељама на бојишту, команданти су уморни и не спавају. Људи су исцрпљени. Људи доносе лоше одлуке и ако сте претрпани гомилом информација, то само повећава стресну ситуацију. Сматрам, иако је човек, најважнији систем на бојишту, он је, такође, и најосетљивији – ментално и физички.

Која врста старешинског кадра?

- није довољно бити послушан – потребно је бити предузимљив;
- поуздан и прилагодљив;
- интелигентан са способношћу визуализације;
- способан да се носи с великом количином информација и
- брз у доношењу одлука.

Говорио сам о људима. Какви људи су вам потребни? Какве старешине су вам потребне да максимизују ову врсту система, који још треба да осмислимо, како да га користимо и које нам он способности пружа? Потребан вам је старешина који је предузимљив, не неко ко само слуша наређења и ради што му се каже. Потребан вам је човек који мисли! Потребан вам је неко ко, када добије командантову замисао, размишља: „Како то да урадим? Који начин је добар? Да ли постоји и други начин?“. Потребан вам је прилагодљив старешина, неко ко може да сагледа ситуацију, осмисли које алате има и изврши своју мисију. Потребан вам је неко ко може да прими мноштво информација, које могу бити опречне, које могу да делују бесмислено, а он треба да буде способан да их организује, анализира и донесе одлуку.

Обука и образовање

- реалистична обука заснована на сценарију;
- скинути „школско решење“ са пиједестала – експериментисати!
- грешке током обуке могу бити вредне;
- развијати поверење унутар јединица и
- охрабривање уобичајених односа – кохезија.

Каква вам је обука потребна? Каква је врста школовања потребна да се развије такав тип старешине? Морате да, најбоље што можете, пресликате ситуације с којом ће ваше старешине бити суочене. Треба да их доведете у такав сценарио да морају да доносе одлуке засноване на непотпуној информацији. Не може да се има само једно решење проблема. Не постоји школско решење, једини исправни начин да то урадите. Постоји много исправних начина. Пустите своје старешине да их осмисле. Пустите их да развију сопствену вештину доношења одлука и анализе информација у време мира, и, узгред, сасвим је у реду ако, у време мира, погреше. Суочимо се с тим – људи више уче из својих грешака, него из свог успеха. Зашто да не направе неколико грешака на обуци, пре него што људски животи буду угрожени? Сматрам да је кључна ствар – поверење унутар јединице. Шта мислим под тим? Поверење је моћна реч. Ако сам ја претпостављени командант, морам да имам поверења у подређене да ће извршити моја наређења. Ако сам ја подређени, морам да имам поверења у претпостављеног команданта, да ће ме тражити на бојишту да би ме снабдео ресурсима који су ми потребни. Начин да изградите поверење јесте повезаност унутар јединица, уобичајени односи унутар јединица. Шта то подразумева? Када јединицу пошаљете у рат, или да изврши неку операцију, то мора да буде јединица у којој су људи заједно радили, заједно прошли кроз обуку, који се познају, знају како сваки од њих функционише. Батаљон маринске пешадије има једног ваздухопловног официра, pilota, који му је додељен за стално. Он зна потребе батаљона; он зна како командант батаљона доноси одлуке. Он може да комуницира са летачима у Маринском корпусу и објасни им шта је батаљону потребно. Исто важи и за координатора артиљерије у том пешадијском батаљону. Он је артиљеријски официр који долази из артиљеријске батерије која обично даје подршку том батаљону. На пример, када идете у рат, у борбу, исувише је касно да откривате квалитет људи с ваше леве или с десне стране, изнад вас или обрнуто. То треба да откријете у време мира, пре него што дођете у ту ситуацију.

Применљивост данас?

Рат у Ираку максимизовао је системске способности:

- конвенционално опремљен противник;
- конвенционалне тактике и строга линија командовања и
- отворени терен максимизовао је способност визуализације бојишта.

Мрежноцентрично ратовање можда је добро функционисало у Ираку – али да ли ће бити корисно и у вероватним сценаријима сукоба у будућности?

Људи о ирачком рату говоре као о рату који је показао да је мрежноцентрично ратовање, тј. да је тај нови начин ратовања пут којим треба да се иде – да је то будућност. Рекао бих, да то није баш тако! Изгледа да је то добро функционисало у Ираку. Зашто? Један од разлога је тај што смо имали пред собом противника који је изгледао као и ми, који је имао тенкове, артиљерију, борбена возила пешадије – то је био симетрични противник. Он је користио конвенционалне так-

тике и имао веома строгу линију командовања, што га је спутавало да се прилагоди и да се брзо креће. Суочимо се с тим – отворени терен у Ираку, пустиње, биле су веома захваљне и добродошле за нашу способност прикупљања информација путем сателита, помоћу тих беспилотних летилица и томе слично. За то што је све функционисало прилично добро постојали су и посебни разлози. Искрено, било је и недостатака. По мом мишљењу, у неким стварима на које нисмо обраћали пажњу у нашој журби да што пре стигнемо до Багдада и у нашој усредсређености на тежиште. То нам је касније и створило нове проблеме. Постигли смо брзу победу, усредсређени на то да противник доживи колапс, да уништимо његову вољу и повезаност, а не да њега уништимо. Ми смо његову вољу и повезаност довели до колапса, али га нисмо уништили и дозволили смо му да се поново конституише. Када смо ушли у Ирак и уклонили Садама Хусеина, Баат партију, војску, створио се безбедносни вакуум. Ми га нисмо испунили. Нисмо имали довољно снага на терену да наставе посао и успоставе ред и закон у Ираку. На дуге стазе, то нам се осветило. Та идеја да не осигуравамо позадину за собом и да заобилазимо градове касније је имало своје последице. У урбаним подручјима веома је тешко визуализовати бојиште и комуницирати. Када уђете међу зграде, у градове, тешко је комуницирати и у једном и у другом смеру. Мислим да ће се у будућности ратови водити у урбаним подручјима.

Безбедносно окружење у 21. веку

- претња су слабе државе, а не јаке државе;
 - операције безбедности и стабилизације;
 - хуманитарна помоћ
 - изградња капацитета државе
 - мировне операције
 - неуспешне државе – 'попуњавање вакуума'
 - Африка/Блиски Исток/Јужна Азија;
 - недостатак инфраструктуре/познавања културе/језика и
 - широки спектар вештина/интензивирање људства/дугорочност.
- Коалиционе операције биће норма!*

Говорио сам о прошлости – размотримо сада будућност. Да ли је та мрежно-центрична идеја применљива на ратове, односно на безбедносне ситуације у које ћемо ићи, у којима ћемо се борити, у којима ћемо тек узети учешће. Данас само 5% ратова (у овој деценији), води се између држава. Претња нису јаке државе – као што је био Совјетски Савез или дивизије попут оних из Републиканске гарде Ирака. Претња данас долази са места где је вакуум, где је вакуум моћи, где се људи отимају за власт. Слабе државе, односно посрнуле државе, јесу места где терористи имају своја уточишта, где цвета организовани криминал, где се дешавају хуманитарне катастрофе, геноцид или насилне миграције становништва, природне несреће са којима влада не може да изађе на крај. Ту се реали-

зују мисије које називамо „операције безбедности и стабилизације“, то је оно за шта се планира употреба војске САД. То је средиште наше пажње – хуманитарна помоћ, изградња државних капацитета, улазак у државну управу; ући у ту земљу, пружити им помоћ да изграде институције, не само војску, него и полицију, царину, пограничну службу, образовање, здравство; да изађу на крај са својим проблемима, пре него што постану исувише велики. Најпре очување мира, а потом улазак у државну управу и успостављање реда и закона, на пример у Авганистану. То су мисије за које се планира употреба војске САД. А где мислимо да ћемо обављати те мисије? У Африци, на Блиском Истоку, у јужној Азији, а не у Европи. Дакле, то значи да ћете се размештати на местима где нема много инфраструктуре. Мораћете све да понесете са собом: храну, воду, струју, смештај, медицинску опрему ако идете у Африку, Судан. Вероватно нећете знати локални језик и нећете баш добро познавати ту културу. Ту се не ради само о војсци. Мисије тог типа о којима сада говорим не укључују само Марински корпус САД, или КоВ САД, или вашу војску. За те проблеме је потребна коалиција нација, као и коалиција институција: полиције, граничара, царине – много људи.

Мрежноцентричност

- брзина и оперативни темпо захтевају сарадњу коју омогућава мрежа,
- ресурси који омогућују брзину, тачност и подршку на захтев,
- *концентрација* и *маневар* још увек су пресудни – сада се постижу коришћењем информација и усмеравањем снага на крајњу тачку и
- важније од свега јесте давање овлашћења командирима.

Да ли су мрежноцентричне ствари применљиве ако је то мисија – операције стабилизације, хуманитарна помоћ, мировне операције? Да ли функционишу? Или је то функционисало само у случају строго конвенционалног противника? Нисам баш сигуран да је применљиво! Ја сам скептик. Функционисало је против конвенционалног противника. Да ли је заиста корисно када се суочавате с неконвенционалним, асиметричним претњама о којима сам говорио – у Африци, на Блиском Истоку, у Јужној Азији? Мислим да се неки концепти мрежноцентричног ратовања могу применити. Тај концепт, да увећате вашу свест о ситуацији у којој се налазите, да будете флексибилни и прецизни – мислим да је важан и да је применљив. Мислим да ће јединице да буду широко расуте у простору у мировним операцијама и приликом пружања хуманитарне помоћи. Верујем да ће то тако функционисати. Све што можете учинити да повежете те јединице, оспособите их да боље комуницирају, оспособите их да приступе информацији и преузму је, узајамно се подржавају – то је применљиво. Мислим да још увек нисмо сасвим осмислили како то да се уради, али ипак мислим да су применљиви концепти на којима се цела ствар заснива. Идеја да се ојачају млађе старешине, да им се да овлашћење и алати да обаве посао, такође, и даље је примен-

љива, вероватно још и више у таквој врсти неконвенционалног окружења, него што је то било у претходном случају. Мој утисак на основу вођења операције безбедности и стабилности и противпобуњеничке операције у Ираку јесте да је млађи старешина најбитнији. Поручник или водник – он је на месту догађаја, он процењује ситуацију, доноси одлуку.

Наредни потези

- дефинишите свој сопствени пут;
- одредите своју суштинску способност;
- трошите паметно;
- улажите у технологију и обуку за командовање и контролу;
- обучавајте се и увежбавајте са другима и
- улажите у **људе**

Сигурно ћете се запитати: „Колико се то мене тиче? Ја сам у Србији. Та мрежноцентрична ствар... ви Американци имате милијарде долара, наравно да можете то себи да приуштите. Шта ми треба да чинимо?“ Мислим да ваша влада треба да одреди какав тип војске жели. Шта је ваша мисија. За шта се, према вашој Стратегији националне безбедности, требате припремати. Кад то знате, треба да осмислите како. Ако желите да се ангажујете у коалицијама, ако ћете у будућности бити део коалиције или алијансе која ће се носити с проблемима, пре него што они стигну до ваших граница, треба да осмислите којим ћете капацитетом ви допринети тој коалицији. Ако Србија седи за столом за којим сви заједно планирају операцију у Судану, какав допринос ће дати ваша земља? У чему ће да буде ваш допринос? У инжињерији? Транспорту? Јединицама лаке пешадије? Војној полицији? Жан-дармерији? Граничној служби? Која је ваша суштинска способност? Шта је то што ће Србија ставити на тај сто и рећи: „Ово је то што ми умемо да радимо, овим ћемо дати наш допринос“. Паметно трошите! Имате ограничен буџет за одбрану. За шта ћете га употребити? Када једном осмислите шта вам ваша Стратегија националне безбедности налаже да радите, које ће да буду ваше суштинске способности – то ће одредити и где ћете трошити новац. Уложите новац у командовање и контролу. Сматрам да је боље да имате малу јединицу која може да комуницира, него велику, која то не може. Обучавајте се и вежбајте са осталима из коалиције или партнерства и, коначно, улажите у људе, јер, поновићу, *људи су најважнији оружани систем*. Без добро обучених старешина – паметних, интелигентних и образованих – остаћете у запећку.